

Мороз Н. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,
кафедри адміністративно-правових
дисциплін,

Львівський державний університет
внутрішніх справ

(м. Львів, Україна)

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ РЕЖИМУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ТА ПРИКОРДОННОГО РЕЖИМУ

Державний кордон є важливим елементом територіальної цілісності та національної безпеки будь-якої держави. Забезпечення його охорони потребує комплексного підходу, що включає ефективну взаємодію між різними правоохоронними органами. У сучасних умовах воєнного стану питання забезпечення належного функціонування прикордонного режиму набуває особливої актуальності, адже кордон є не лише географічною межею, а й важливим рубежем національної безпеки. Через збройну агресію рф проти України та посилення загроз прикордонній безпеці особливого значення набуває ефективна взаємодія Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) та Національної поліції України (далі – НПУ).

15.11.2022 року міністром МВС Денисом Монастирським було підписано Наказ № 740 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму», який закріплює механізми координації їхньої діяльності, визначає завдання, форми та рівні співпраці.

Ключовими завданнями взаємодії є: запобігання порушенням публічної безпеки та порядку в прикордонній смузі; протидія незаконному переміщенню осіб та предметів через державний кордон, зокрема зброї, боєприпасів, вибухових речовин; реагування на спроби організації незаконної міграції та діяльність осіб, причетних до тероризму; захист прикордонної інфраструктури від руйнування чи блокування.

Також визначені рівні, на яких здійснюється взаємодія ДПСУ та НПУ, а саме: 1) на центральному рівні – між Адміністрацією ДПСУ і центральним органом управління НПУ; 2) на регіональному рівні – між органами охорони державного кордону та територіальними (у тому числі міжрегіональними) органами НПУ; 3) на місцевому рівні – між підрозділами охорони державного кордону та підрозділами територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів (підрозділів) НПУ [1].

Така багаторівнева система забезпечує єдність управління, гнучкість реагування та координацію дій, а також можливість швидкого реагування на кризові ситуації.

Взаємодія ДПСУ та НПУ здійснюється шляхом забезпечення координації дій органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму в умовах виникнення порушень публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; видання актів організаційно-розпорядчого характеру та рекомендацій із питань забезпечення взаємодії органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ [1].

Взаємодія ДПСУ та НПУ на регіональному та місцевому рівнях організовується на підставі спільних планів взаємодії, які розробляються органами (підрозділами) охорони державного кордону за участю представників територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів (підрозділів) НПУ, у межах ділянок відповідальності органів (підрозділів) охорони державного кордону, затверджуються керівниками цих підрозділів та уточнюються один раз на рік або в разі потреби внесення суттєвих змін [1].

У Плані взаємодії визначається: мета застосування сил і засобів органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ; завдання під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму в умовах виникнення порушень публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; склад та порядок залучення сил і засобів органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ; напрямки, райони та об'єкти ймовірного здійснення протиправної діяльності; характер можливих кризових ситуацій у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах; порядок обміну та уточнення інформації [1].

Також, до Плану взаємодії додається розрахунок (таблиця) сил і засобів органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ в межах ділянок відповідальності органів охорони державного кордону з урахуванням розміщення територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів (підрозділів) НПУ; схема оповіщення органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ в разі їх залучення до виконання завдань та інформування заінтересованих органів; план та/або графік спільних навчань із реагування на порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах [1].

Витяги з плану взаємодії надсилаються органами (підрозділами) ДПСУ та НПУ до підпорядкованих їм підрозділів, сили і засоби яких залучаються до реагування на порушення публічної безпеки і порядку, прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави в прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі [1].

Відповідно до названого вище підзаконного акта, основними формами взаємодії органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ є:

1. Проведення спільних операцій та інших заходів, спільне місце несення служби прикордонних нарядів органів (підрозділів) охорони державного кордону та нарядів органів (підрозділів) НПУ.

2. Проведення спільних навчань (тренувань) щодо порядку дій сил та засобів органів (підрозділів) ДПСУ та НПУ під час запобігання та недопущення протиправної діяльності в прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі.

3. Обмін інформацією (зокрема, оперативною) щодо ситуації на державному кордоні України, у прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах.

4. Проведення спільних нарад із питань запобігання та недопущення протиправної діяльності в прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах.

В умовах дії на території України правового режиму воєнного стану, викликаного широкомасштабною збройною агресією російської федерації проти України, реалізація перелічених вище заходів є вкрай важливою, адже дозволяє органам та підрозділам НПУ та ДПСУ ефективно протистояти правопорушенням у сфері забезпечення прикордонної безпеки та недоторканості державних кордонів [2, с. 33–34].

Отже, ефективна взаємодія ДПСУ та НПУ дозволяє: оперативно реагувати на порушення режиму державного кордону; мінімізувати ризики поширення терористичної та іншої злочинної діяльності; забезпечити стабільність у прикордонних регіонах; підвищити рівень довіри суспільства до правоохоронних органів.

Таким чином, взаємодія ДПСУ та НПУ під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму є системним та багаторівневим процесом, що базується на нормативно-правовій основі й реалізується через комплекс організаційних заходів. Вона спрямована на протидію загрозам національній безпеці, збереження прав і свобод громадян та підтримання громадського порядку у прикордонних районах.

Декілька прикладів взаємодії ДПСУ та НПУ під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму:

1) спільна спеціальна прикордонна операція «Кордон-2019». До її проведення, окрім сил та засобів регіональних управлінь, залучалися резерви прикордонного відомства, у тому числі, курсанти навчальних закладів ДПСУ у взаємодії із НПУ, ДМС, НГУ, СБУ, ПС ЗСУ, ДФС, Державною авіаційною службою, Міністерством освіти і науки України, Украерорухом та АТ «Укрзалізниця». Також заходи проводились спільно з прикордонними службами суміжних держав – Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини, Румунії, Республіки Молдова [3];

2) у 2021 р. було проведено спільну прикордонну спецоперацію «Полісся», яка координувалася ДПСУ та проводилася спільно з силами НГУ, НПУ, ЗСУ та іншими залученими резервами [4];

3) у 2020 р. – «Безпечне море», профілактичні заходи, які проводились військовослужбовцями відділів прикордонної служби «Ялта» та «Маріуполь» у взаємодії з територіальними підрозділами НПУ. Спільні наряди перевіряли берегову смугу та контролювали, щоб плавзасоби, які виходять в море, не

порушували вимог законодавства з прикордонних питань та не використовувалися для браконьєрства [5];

4) спільна операція ДПСУ та НПУ «Карпати-2021», спрямована на боротьбу з незаконним переправленням осіб та контрабандою через західний кордон України [6];

5) проведення масштабних міжвідомчих заходів проти злочинних угруповань, які спеціалізуються на переправленні чоловіків за кордон. Вони реалізуються у тісній взаємодії з підрозділами НПУ в межах досудових розслідувань за ст. 332 ККУ («Незаконне переправлення осіб через державний кордон України») [7].

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму : Наказ Міністерства внутрішніх справ від 15.11.2022 р. № 740. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1502-22#Text>

2. Забезпечення прикордонної безпеки правоохоронними органами системи МВС України в умовах воєнного стану: метод. рекомендації / кол. авт.: О. С. Юнін, В. В. Шаблистий, В. С. Березняк, Ю. Б. Курилюк та ін. Дніпро : ДДУВС, 2024. 40 с.

3. Операція «Кордон-2019». Високий рівень взаємодії та ефективна протидія правопорушенням. Офіційний вебсайт Державної прикордонної служби України. URL : <https://dpsu.gov.ua/uk/news/24486-Operaciya-Kordon-2019-Visokiy-riven-vzamodii-ta-efektivna-protidiya-pravoporushennyam> (дата звернення : 26.09.2025)

4. МВС зміцнює північні рубежі України. Хроніки спеціальної прикордонної операції «Полісся». URL : <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/operaciya-polissya-xronologiya> (дата звернення : 26.09.2025)

5. На Азові прикордонники з Нацполіцією розпочали спільні заходи «БЕЗПЕЧНЕ МОРЕ». Офіційний вебсайт Державної прикордонної служби України. URL : <https://dpsu.gov.ua/uk/news/26237-Na-Azovi-prikordonniki-z-Nacpoliciyu-rozpochali-spilni-zahodi-BEZPECHNE-MORE> (дата звернення : 26.09.2025)

6. «CARPATHIANS-2021» OPERATION: THE NUMBER OF DETAINED ILLEGALS DOUBLED, SMUGGLED CIGARETTES - 1.8 TIMES. Офіційний вебсайт Державної прикордонної служби України. URL : https://dpsu.gov.ua/en/news/29979-CARPATIANS-2021-OPERATION-THE-NUMBER-OF-DETAINED-ILLEGALS-DOUBLED-SMUGGLED-CIGARETTES-18-TIMES?utm_source=chatgpt.com (дата звернення : 26.09.2025)

7. В Україні проходять масштабні міжвідомчі заходи проти злочинних угруповань, які спеціалізуються на переправленні чоловіків за кордон. Офіційний вебсайт Державної прикордонної служби України. URL : <https://dpsu.gov.ua/uk/news/45568-v-ukrayini-prohodyat-masshtabni-mizhvidomchi->

[zahodi-proti-zlochinnih-ugrupovan-yaki-specializuyutsya-na-perepravlenni-cholovikiv-za-kordon?utm_source=chatgpt.com](#) (дата звернення : 26.09.2025)